

Economisch Bureau - Sector Advisory

5 februari 2018

Update faillissementen - Aantal faillissementen op weg naar de bodem

Update faillissementen

Inhoudsopgave

1 Aantal faillissementen op weg naar de bodem	8 Transport en Logistiek
2 Agrarisch	9 TMT
3 Food (industrie en groothandel)	10 Leisure - Horeca
4 Industrie	11 Leisure – Cultuur, sport, recreatie
5 Bouw	12 Zakelijke dienstverlening
6 Autoretail	Appendix
7 Detailhandel	

Daling faillissementen zette stevig door in 2017

In 2017 gingen er 3.290 bedrijven en instellingen failliet. Dit is een daling van 25% ten opzichte van 2016 en het aantal ligt 61% lager dan in het piekjaar 2013. De economische groei van de afgelopen jaren heeft een positief effect gehad op het aantal faillissementen.

Het aantal eenmanszaken dat in 2017 failliet ging, ligt op een historisch laag niveau en daalde met 6,2% j-o-j. Het cijfer lijkt uitzonderlijk omdat tegelijkertijd het aantal eenmanszaken historisch hoog is. De data misleiden, omdat de aard van eenmanszaken is veranderd. Tegenwoordig zijn eenmanszaken vooral zzp'ers, terwijl in het verleden dit vaak ondernemers waren met een eigen winkel of zaak. Zzp'ers zijn minder kapitaalsintensief. Als een zzp'er stopt met zijn bedrijf gebeurt dit vaker door een opheffing zonder dat er sprake is van een faillissement.

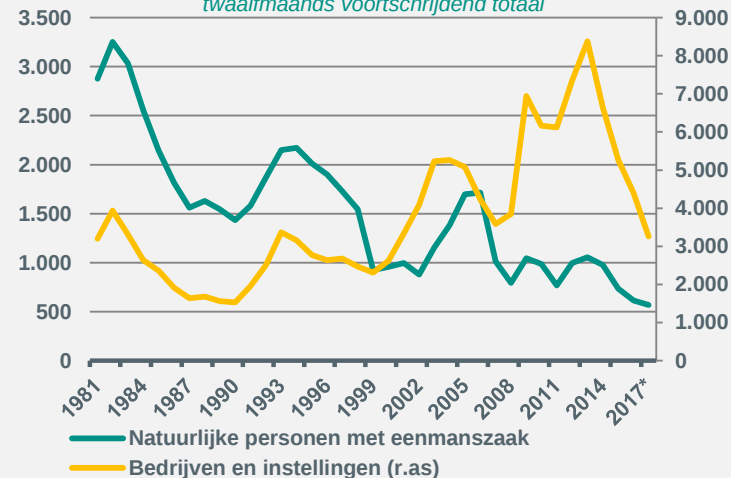
Maar grote verschillen tussen sectoren

Ondanks dat er in alle sectoren een dalende trend te zien is vanaf 2013, was de ontwikkeling in 2017 wisselend. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat niet alle sectoren zich op hetzelfde punt in de conjuncturele cyclus bevinden. De grootste uitschieters waren de detailhandel waar de faillissementen met 33% daalden en de voedingsmiddelenindustrie en de TMT-sector waar juist sprake was van een stijging.

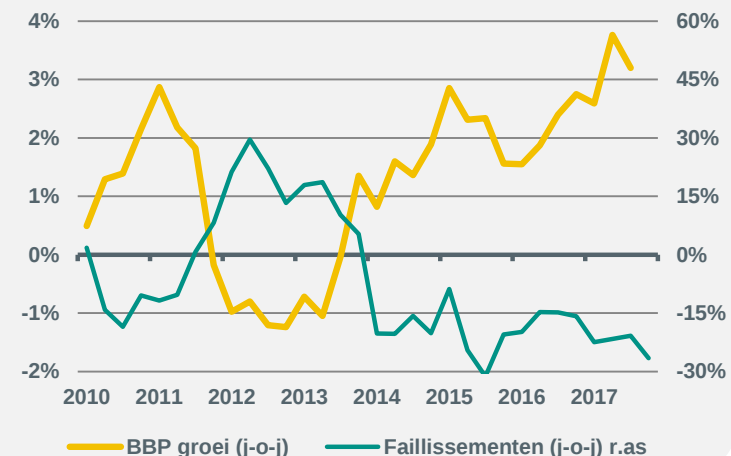
- Voor de detailhandel komt de daling deels doordat het stijgende consumentenvertrouwen na de crisis niet direct hogere consumentenbestedingen tot gevolg had. Een substantiële daling van het aantal faillissementen kwam daardoor later op gang.

Faillissementen bedrijven en instellingen

twaaalfmaands voortschrijdend totaal

Economische groei en faillissementen

- Het aantal faillissementen in de voedingsmiddelenindustrie is met veertig laag. De opvallende procentuele stijging van het aantal faillissementen in de voedingsmiddelenindustrie komt doordat meer eenmansbedrijven failliet gingen. Dit betreft in de foodsector (ook in de groothandel) vaak kleine producenten die initieel een investering doen of moeten investeren om op te schalen. Halen we de eenmanszaken uit de cijfers, dan zien we dat sinds 2015 het aantal faillissementen stabiliseert.
- Ook de stijging in de TMT-sector komt doordat meer eenmansbedrijven failliet gingen. Maar liefst 85% van de bedrijven in deze sector is een eenmansbedrijf. Ook heeft de TMT minder geleden onder de crisis dan andere sectoren.

Ook de faillissementsgraad verschilt sterk tussen de sectoren. Het aantal bedrijven met één werkzame persoon in een sector verklaart deze verschillen grotendeels. Als er in een sector veel eenmanszaken (>80%) zijn, dan is de faillissementsgraad over het algemeen lager. Dit geldt voor de sectoren TMT, Bouw, Cultuur, sport, recreatie en Zakelijke dienstverlening.

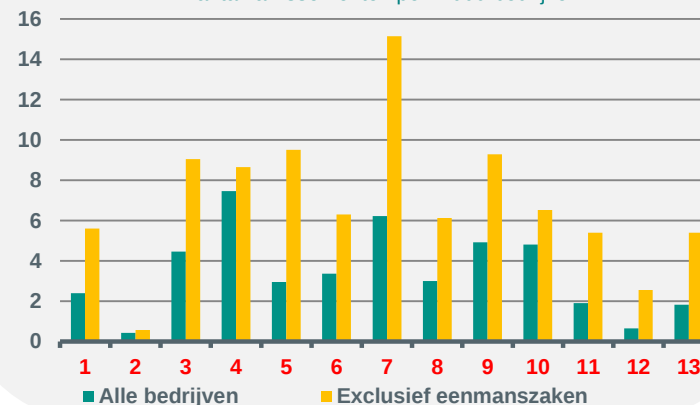
Economische groei stevig in het zadel

Er is een sterk verband tussen de groei van de Nederlandse economie en de ontwikkeling van het aantal faillissementen. De vooruitzichten voor de Nederlandse economie blijven gunstig in 2018 en 2019. Het [Economisch Bureau van ABN AMRO verwacht voor deze jaren een economische groei van respectievelijk 2,9 en 2,0%.](#)

De economische groei kent een brede basis. Maar het is de export die in 2018 een hoofdrol zal opeisen; dit onder invloed van een krachtig wereldwijd economisch momentum.

Faillissementen sectoren <i>*inclusief eenmanszaken</i>	Aantal 2017	t.o.v. 2013	t.o.v. 2016
1. Alle bedrijven	3.865	-59%	-23%
2. Landbouw	31	-80%	-34%
3. Industrie	275	-67%	-25%
4. Food: industrie	40	-31%	+14%
5. Bouw	469	-71%	-13%
6. Autoretail	108	-54%	-1%
7. Food: Grooth. in Voedingsmiddelen	60	-42%	-5%
8. Detailhandel	347	-62%	-33%
9. Transport en Logistiek	196	-55%	-18%
10. Leisure: Horeca	260	-40%	-9%
11 Technologie, Media, Telecom (TMT)	164	-59%	+4%
12. Leisure: Cultuur, sport, recreatie	64	-52%	-26%
13. Zakelijke dienstverlening	706	-57%	-20%

Faillissementsgraad 2017
Aantal faillissementen per 1.000 bedrijven

Ook de binnenlandse bestedingen zullen een positieve bijdrage leveren. De werkloosheid daalt. Meer mensen hebben betaald werk waardoor de consumptieve bestedingen stijgen. Daarnaast zal het kabinetsbeleid een economische impuls geven. Het nieuwe kabinet heeft aangekondigd de lasten te verlichten en extra uitgaven te doen. Dit alles zorgt voor positieve uitgangspunten voor de ontwikkeling van het aantal faillissementen.

Prognose 2018: daling zet door!

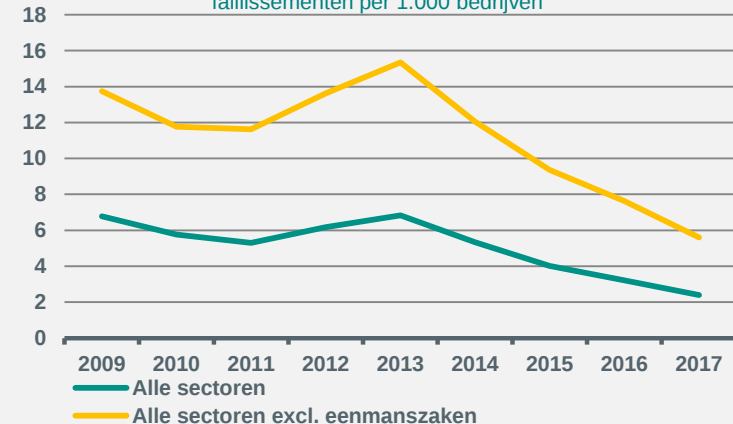
In 2018 zal de economische groei resulteren in een verdere daling van het aantal faillissementen tussen 5 en 10%. Ook dit jaar zijn er duidelijke verschillen tussen sectoren. De detailhandel springt er uit met een verwachte daling van meer dan 10%. Het consumentenvertrouwen staat op het hoogste punt sinds 2001 wat zich uit in verder stijgende consumentenbestedingen. Toch is niet alles hosanna in de retail. Zo zijn er zorgen om de krappe marges, die veroorzaakt worden door de sterke concurrentie. De horeca profiteert van hetzelfde positieve sentiment met een verwachte daling tussen 5 en 10%.

De industrie en de bouw draaien op volle toeren. De industrie profiteert van de krachtige groei van de wereldeconomie. In de bouw zal, naast de reeds sterk aangetrokken woningbouw, de grond-, wegen- en waterbouw extra groeien. In deze sectoren zal de daling van het aantal faillissementen 5 tot 10% zijn.

In de transport en logistieksector verwachten wij een lichte daling. Op de iets langere termijn krijgt deze sector, net als de andere exportafhankelijke sectoren zoals industrie en food, te maken met Brexit. De financiële risico's voor bedrijven met een relatief hoge *exposure* op het Verenigd Koninkrijk zullen toenemen. In 2018 zal Brexit mogelijk het vertrouwen aantasten; tot daadwerkelijke vraaguitval zal het nog niet leiden.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

Verwachting aantal faillissementen 2018

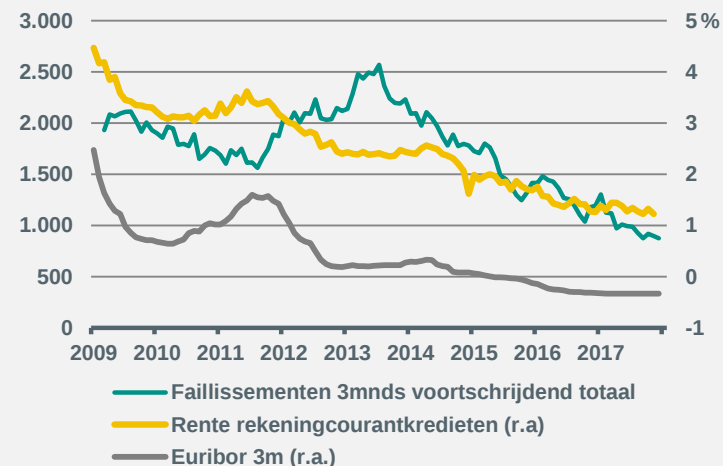
1. Alle bedrijven (incl. eenmanszaken)	Daling	-5 tot -10%
2. Landbouw	Stabiel	-2 tot 2 %
3. Industrie	Daling	-5 tot -10%
4. Food: industrie	Stabiel	-2 tot 2 %
5. Bouw	Daling	-5 tot -10%
6. Autoretail	Stabiel	-2 tot 2 %
7. Food: Grooth. in Voedingsmiddelen	Stabiel	-2 tot 2 %
8. Detailhandel	Sterke daling	>-10%
9. Transport en Logistiek	Lichte daling	-2 tot -5%
10. Leisure: Horeca	Daling	-5 tot -10%
11. Technologie, Media, Telecom (tmt)	Stabiel	-2 tot 2 %
12. Leisure: Cultuur, sport, recreatie	Stabiel	-2 tot 2 %
13. Zakelijke dienstverlening	Lichte daling	-2 tot -5%

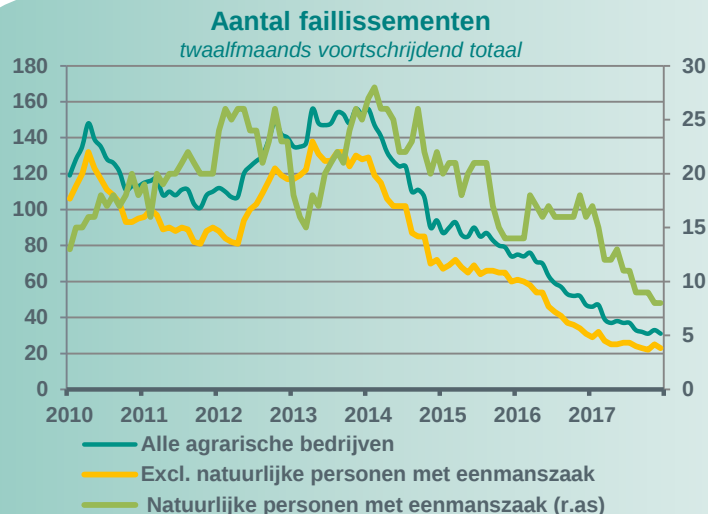
Tot slot is er een groep sectoren waar we een stabilisatie verwachten van het aantal faillissementen. De argumenten hiervoor variëren. Zo kent bijvoorbeeld de autoretail in alle segmenten nog overcapaciteit; een verdere daling is op dit moment onwaarschijnlijk. In de agrarische sector het aantal faillissementen al op een historisch laag niveau, waardoor een verdere daling niet te verwachten is.

Rentestijging mogelijk risico

Een mogelijke verhoging van de rente speelt een rol bij de ontwikkeling van het aantal faillissementen. Bij een renteverhoging kunnen bedrijven met een relatief zwakke financiële positie in problemen komen als een (her)financiering aanzienlijk duurder uitpakt. Het [Economisch Bureau van ABN AMRO verwacht dat de korte rente ook in 2019 nog negatief blijft](#). De lange rente, hoewel recent gestegen, blijft voorlopig ook laag. Naar onze mening is de recente stijging doorgeschoten. Wij verwachten dat de rentes op staatsobligaties op korte termijn weer iets dalen. Later dit jaar en in 2019 kan zij dan weer iets oplopen. Pas in september 2019 zal naar verwachting de ECB met een eerste renteverhoging komen. Binnen het kader van deze analyse is dit risico dus klein.

Faillissementen en de lage rente

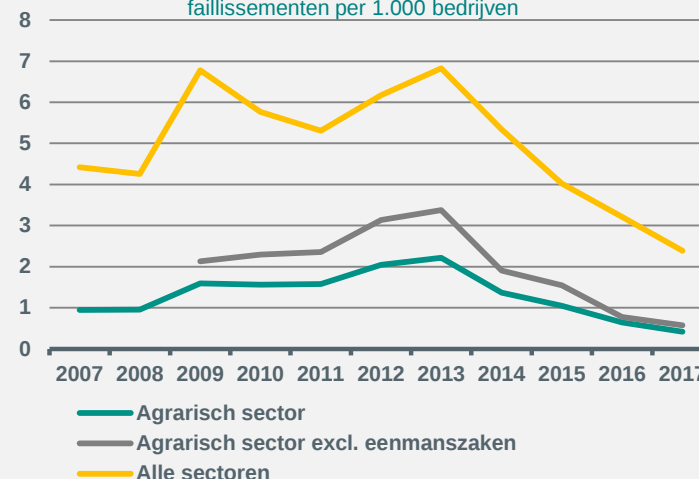

Dalende trend leidt naar historisch laag niveau

- In 2017 daalde het aantal faillissementen in de agrarische sector met 34%. In 2017 gingen er (slechts) 31 bedrijven failliet. Dit aantal ligt historisch laag.
- De hogere prijzen in 2017 voor onder meer zuivel en vlees waren positief voor de ondernemers. Toch kampte de sector ook met tegenvallers: de fipronilcrisis en het fosfaatplafond leverden voor sommige bedrijven problemen op.
- Jarenlang vond er schaalvergroting plaats in de agrarische sector: het aantal bedrijven daalde, terwijl de productie toenam. Deze trend lijkt echtertot stilstand te zijn gekomen. Het aantal bedrijven is in 2017 met 545 ondernemingen toegenomen. Het grootste deel hiervan betreft eenmanszaken.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

Faillissementsgraad laagste van alle sectoren

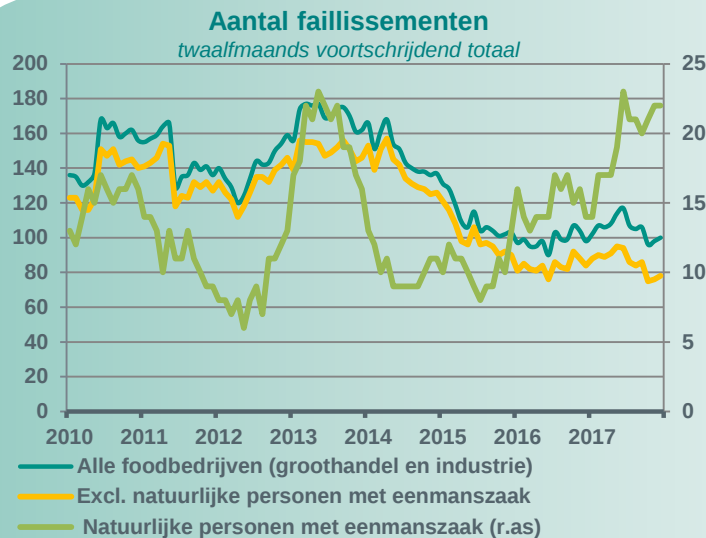
- De faillissementsgraad is traditioneel laag in de agrarische sector. Door minder faillissementen en de toename van het aantal bedrijven is deze de afgelopen jaren verder gedaald.

Verwachting ABN AMRO

- Voor 2018 verwacht ABN AMRO een stabilisatie van de faillissementen. Het aantal ligt namelijk al op een historisch laag niveau.
- ABN AMRO verwacht een groei van de volumes in de landbouw. Vorig jaar had de sector te maken met een aantal tegenvallers: de relatief late vorst, de fipronilcrisis en het fosfaatplafond zorgden in verschillende branches voor lagere volumes. Dit jaar zal naar verwachting herstel plaatsvinden. ABN AMRO verwacht een volumegroei van 1% in 2018.

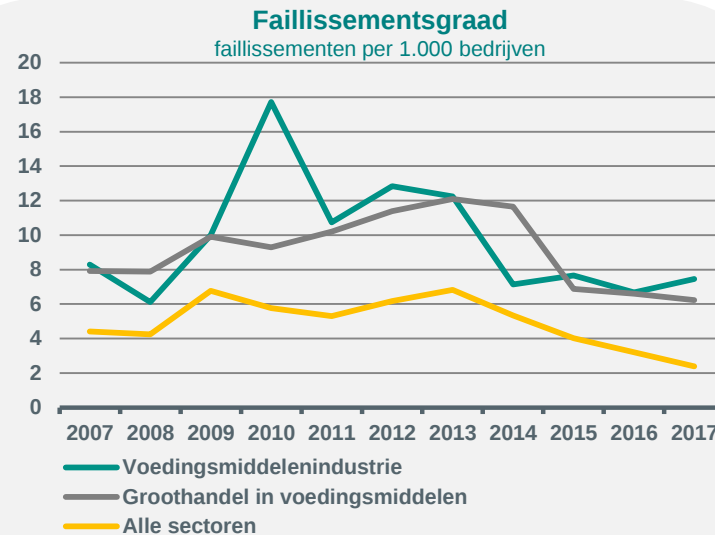
Update faillissementen – Food (industrie & groothandel)

Nadia Menkveld
Sectoreconoom Food
nadia.menkveld@nl.abnamro.com

Aantal faillissementen in foodsector gestegen

- De foodsector is de enige sector waar het aantal faillissementen toenam. In de voedingsmiddelenindustrie steeg het aantal faillissementen met 14%. Bij de groothandelaren in food daalde het aantal faillissementen nog wel, maar niet voldoende om de stijging bij de industrie goed te maken.
- Vooral de faillissementen van eenmanszaken namen toe. Dit is opvallend, omdat in veel andere sectoren deze groep juist minder snel failliet gaat. Vaak gaat het om zzp'ers, maar in de foodsector zijn het kleine producenten die initieel een investering moeten doen of moeten investeren om op te schalen. De kans op een faillissement is dan ook hoger dan bij bijvoorbeeld kenniswerkers.

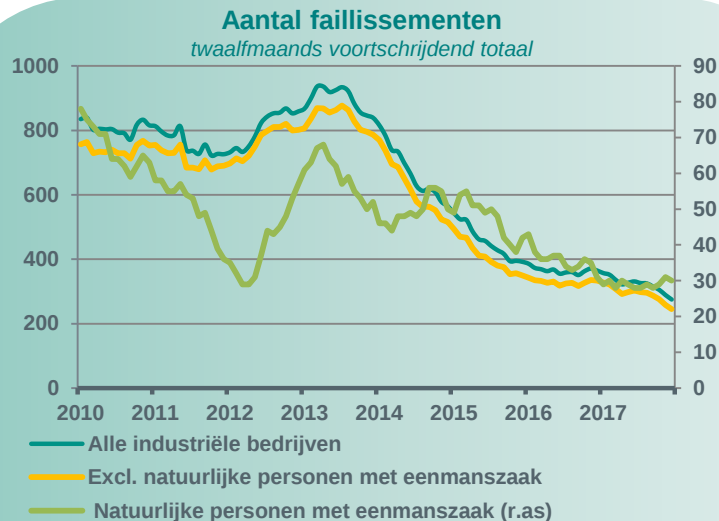

Faillissementsgraad foodsector relatief hoog

- De foodsector heeft een relatief hoge faillissementsgraad. Dit komt doordat deze sector een ander type eenmanszaak heeft dan de meeste andere sectoren. Wel ligt het absolute aantal faillissementen in de foodsector onder het langetermijngemiddelde.

Verwachting ABN AMRO

- Voor 2018 verwacht ABN AMRO dat het aantal faillissementen rond dit langetermijngemiddelde zal liggen.
- Naar verwachting zullen de volumes van de voedingsmiddelenindustrie stijgen. In 2017 daalden de volumes doordat er minder aangevoerd werd als gevolg van de fiponilcrisis en het fosfaatplafond. In 2018 verwacht ABN AMRO herstel. Ook de economische groei in de EU zorgt voor een grotere vraag naar Nederlandse voedingsmiddelen.

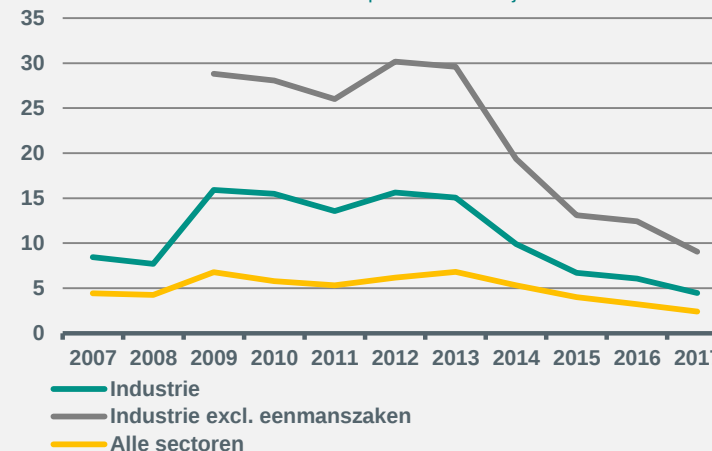

Laagterecord qua aantal faillissementen

- De wereldeconomie wint aan kracht en daar profiteert de Nederlandse industrie van. De sector draait op volle toeren en dat is terug te zien in het aantal faillissementen: een laagterecord eind 2017.
- Het totaal aantal faillissementen is in 2017 afgenomen met 25%. Slechts 275 bedrijven gingen failliet in 2017, waarvan 20% uit de metaalproductenindustrie.
- Daarmee ligt het aantal faillissementen ruim onder het piekniveau van de eerste helft van 2013.
- In 2017 nam het aantal bedrijven in de industrie toe met 3%, waarbij het aantal eenmanszaken iets sterker toenam (4%). Dit verschil in groeitempo is al langer gaande in de industrie. Vanwege de hoge kapitaalintensiteit van de industrie ligt het aantal eenmanszaken relatief lager.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

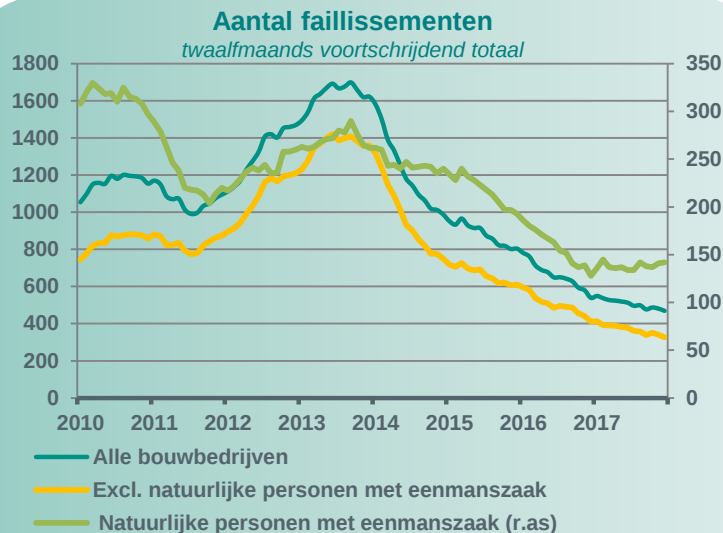

Faillissementsgraad ligt relatief hoog

- De faillissementsgraad in de industrie ligt hoger dan die van alle sectoren. In de crisis lag het niveau zelfs een factor 2,5 hoger. Dat komt doordat de industrie een sterk conjunctuurgevoelige sector is en dan ligt het aantal faillissementen bij een economische neergang doorgaans hoger. Economisch herstel zorgt nu voor de daling.

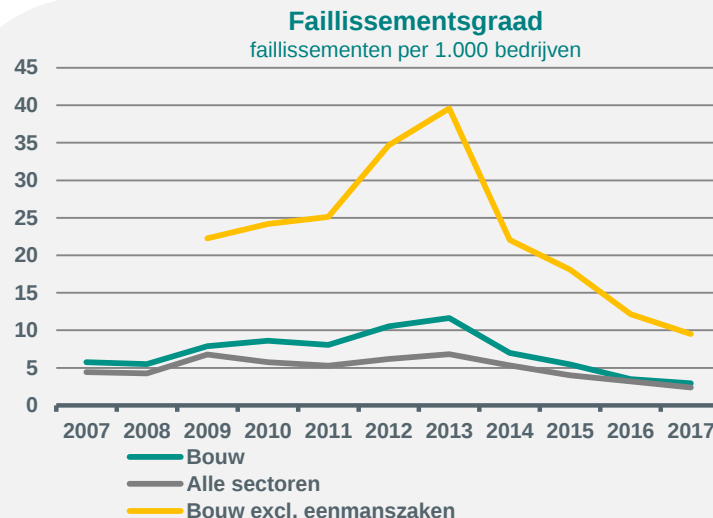
Verwachting ABN AMRO

- Gezien de goede economische vooruitzichten voor 2018 verwacht ABN AMRO een verdere daling van het aantal faillissementen in de industrie tot 10%.
- De orderportefeuilles zijn begin 2018 goed gevuld en er zit nog voor veel maanden werk in de boeken. De grootste risico's voor een toename van faillissementen zijn: protectionisme, Brexit en een escalatie van geopolitieke spanningen.

Faillissementen in de bouw blijven dalen

- Het aantal faillissementen in de bouw piekte in 2013. Na de piek volgde een scherpe daling, die parallel liep met het herstel van de bouwproductie vanaf 2014.
- In 2017 gingen 469 bouwbedrijven failliet, een daling van 13% ten opzichte van 2016. In 2013 waren dit er nog 1.622.
- De daling kwam volledig door minder faillissementen van bedrijven met meer dan één werkzaam persoon. Zij profiteren van het economische herstel waardoor de vraag op dit moment hoger is dan het aanbod.
- In 2017 gingen namelijk meer eenmanszaken failliet, zoals in bovenstaande grafiek te zien is. Van de bouwbedrijven die in 2017 failliet gingen was 30% een eenmansbedrijf. Nog steeds worden de meeste eenmanszaken opgeheven. Slechts 2% mondde uit in een faillissement.

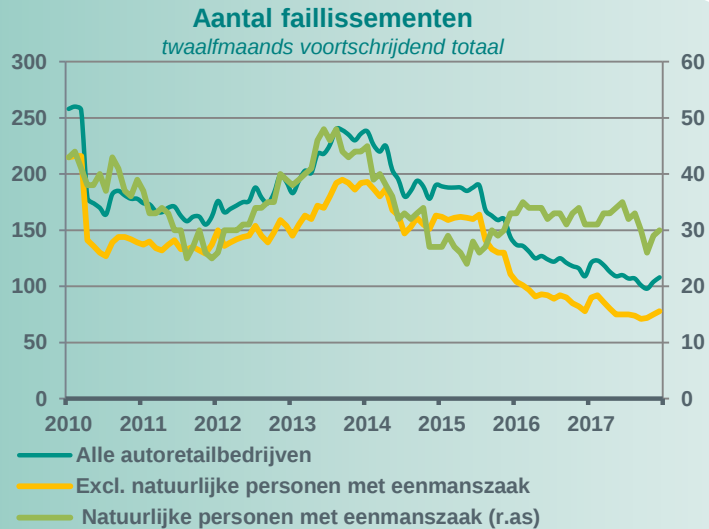

Groot aantal eenmanszaken drukt faillissementsgraad

- De faillissementsgraad daalt al een paar jaar hard. Dit als gevolg van de enorme groei van het aantal eenmansbedrijven en de daling van het aantal faillissementen. Het aantal bedrijven in de bouw ligt inmiddels 60% boven het aantal van voor de crisis. Wanneer de eenmanszaken niet mee worden genomen, ligt de faillissementsgraad nog een stuk hoger.

Verwachting ABN AMRO

- Voor 2018 verwacht ABN AMRO dat het aantal faillissementen in de bouwsector nog licht kan dalen tot 10%. De verwachtingen voor de bouwsector zijn de komende jaren gunstig. De vraag naar onder andere nieuwe woningen is op dit moment zo groot dat bouwbedrijven de vraag niet meer aankunnen. Dit zorgt voor volle orderportefeuilles.

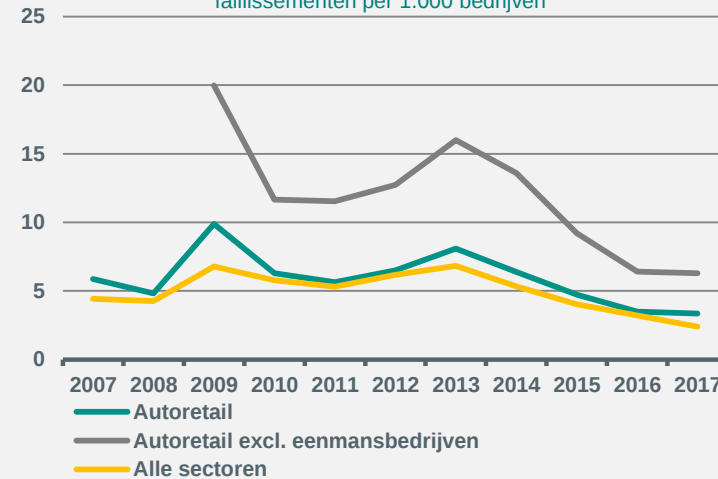

Ondanks overcapaciteit faillissementen op laag niveau

- Het aantal faillissementen in de autobranche stabiliseerde in 2017 ten opzichte van 2016. De daling (excl. eenmanszaken) sinds de piek in de eerste helft van 2013 bedraagt 59%.
- De merkdealers en garagebedrijven waren in 2017 goed voor 57% van de faillissementen in de branche.
- De autobranche kent in alle segmenten nog overcapaciteit. Zo zal het aantal showrooms de komende jaren sterk verminderen. Dat het aantal faillissementen toch stabiliseert, heeft te maken met de huidige gunstige economische groei. Het aantal fusies en overnames ligt daarbij ook op een hoog niveau sinds de economie weer groeit. Dit is een andere manier waarop bedrijven uit de sector verdwijnen.
- Van alle bedrijven die uit de autobranche verdwijnen, komt circa 6% voort uit een faillissement.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

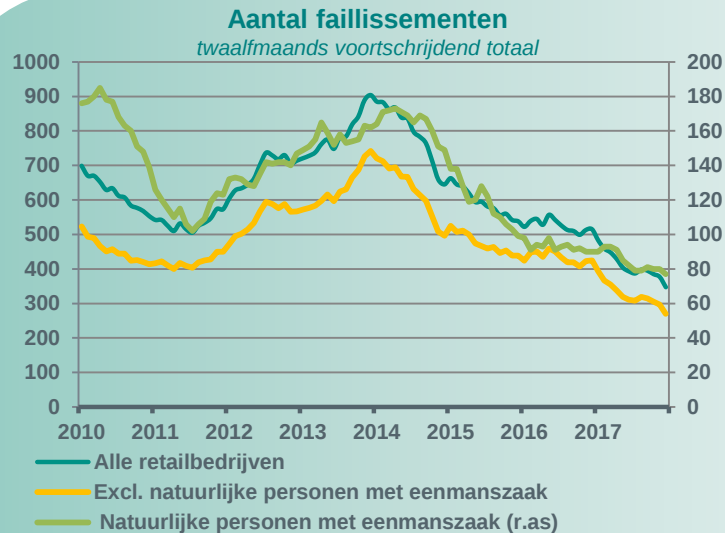

Faillissementsgraad stabiliseert

- De faillissementsgraad in de autobranche is traditioneel iets bovengemiddeld. Per 1000 bedrijven gingen er 3,4 bedrijven failliet in 2017: vrijwel gelijk aan de 3,5 van 2016.

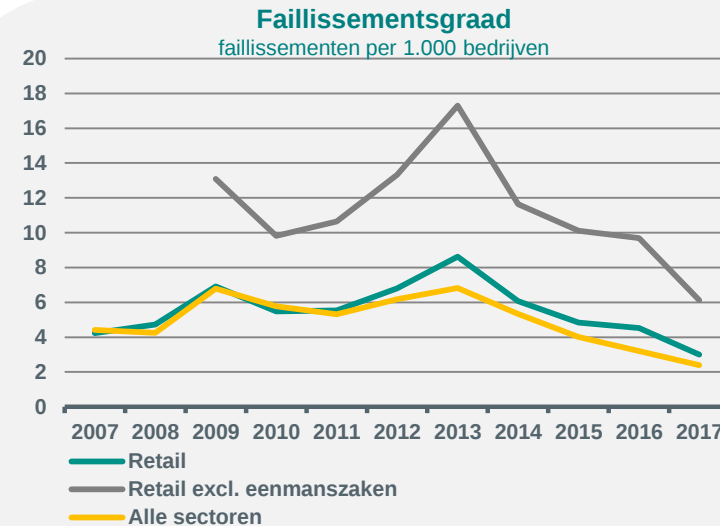
Verwachting ABN AMRO

- Het aantal faillissementen zal in 2018 stabiel blijven. De economie groeit, maar in de branche is sprake van overcapaciteit. Die overcapaciteit zal deels verdwijnen: door fusies en overnames en door faillissementen. Voor het grootste deel gebeurt dit echter doordat ondernemingen in de branche gewoonweg stoppen met bedrijfsactiviteiten. In 2017 betrof dit ongeveer 85% van de opheffingen. En van alle opheffingen was ruim 80% bij een éénmansbedrijf.

Zeer sterke daling faillissementen in detailhandel in 2017

- Het aantal faillissementen in de detailhandel daalde in 2017 met 33%. Dit weerspiegelt de positieve economische omstandigheden. Consumenten hebben meer te besteden en het consumentenvertrouwen staat rond het hoogste punt sinds 2001. De particuliere consumptie steeg in 2017 dan ook met 2,2%. Dit is zeer gunstig voor de verkopen van winkeliers.
- Er zijn natuurlijk ook veel opheffingen die zonder faillissement plaatsvinden. Van alle opheffingen in de sector in 2017 is slechts ruim 3% een faillissement. De opheffingsgraad is in 2016 sterk gedaald: in 2016 werden van elke 1000 bedrijven in de sector, 112 bedrijven opgeheven. In 2017 waren dit er naar schatting 90. Dat is in het bedrijfsleven nog wel bovengemiddeld.

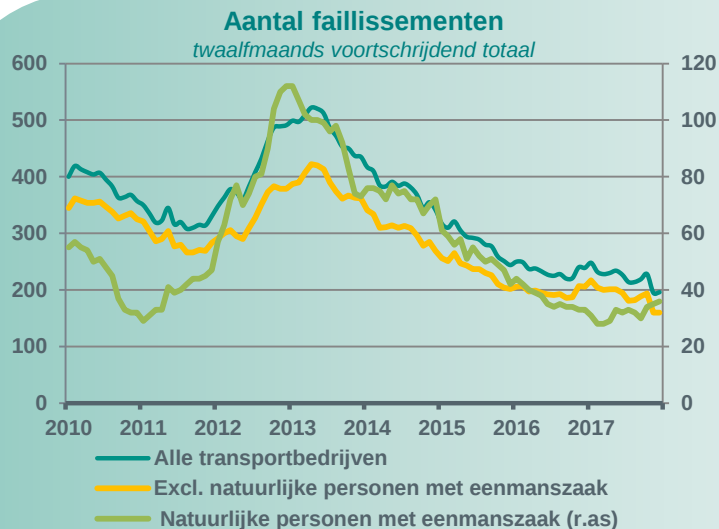

Faillissementsgraad in dalende lijn

- Het aantal bedrijven groeide in de sector in 2017, dankzij de toename van het aantal webwinkels (bijvoorbeeld in kleding of in huis- en tuinartikelen). Met de daling van de faillissementen in de detailhandel daalde dus ook de faillissementsgraad. Sinds 2013 daalde de faillissementsgraad van 8,6 naar 3.

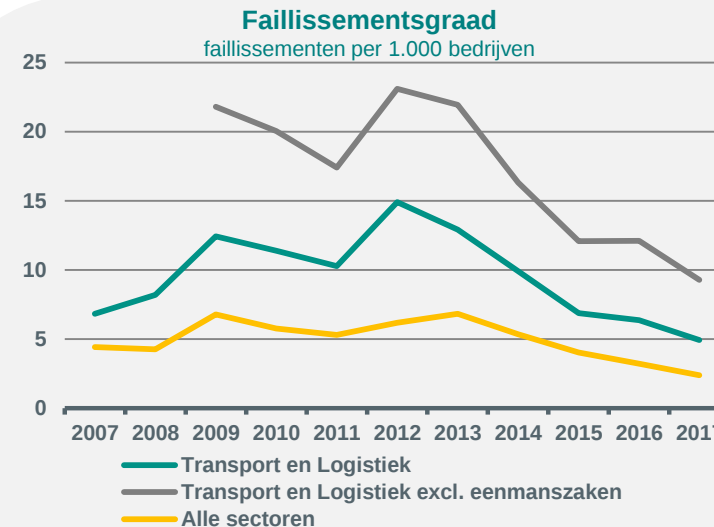
Verwachting ABN AMRO

- Wij verwachten opnieuw een sterke daling van het aantal faillissementen in de detailhandel, met meer dan 10%. De groei van de verkoopvolumes in de detailhandel in 2018 (+2,3% naar onze verwachting) draagt daaraan bij. Niettemin zijn de marges door de flinke concurrentie beperkt en is de transitie naar 'omnichannel' een uitdaging. Onderscheidend vermogen is cruciaal om bij de winnaars van de sector te horen.

Veel minder faillissementen in 2017

- Het aantal faillissementen in de transport- en logistieksector lag in 2017 18% lager dan in 2016. Er gingen 196 bedrijven failliet, waarvan het grootste deel (83) actief was in het goederenvervoer over de weg. Ten opzichte van de piek in 2012 is het aantal faillissementen met 60% gedaald.
- Na een jaar van stabilisatie is het aantal faillissementen in 2017 weer flink gedaald. Dit komt door een sterke daling van het aantal faillissementen in de zee- en kustvaart en logistieke dienstverlening.
- Het aantal faillissementen van eenmanszaken steeg wel in 2017. Maar nog steeds worden de vooral eenmanszaken opgeheven. Van het aantal opheffingen in de sector betreft 83% een bedrijf met één werkzaam persoon. Van alle opheffingen van eenmanszaken wordt maar 1,5% veroorzaakt door een faillissement.

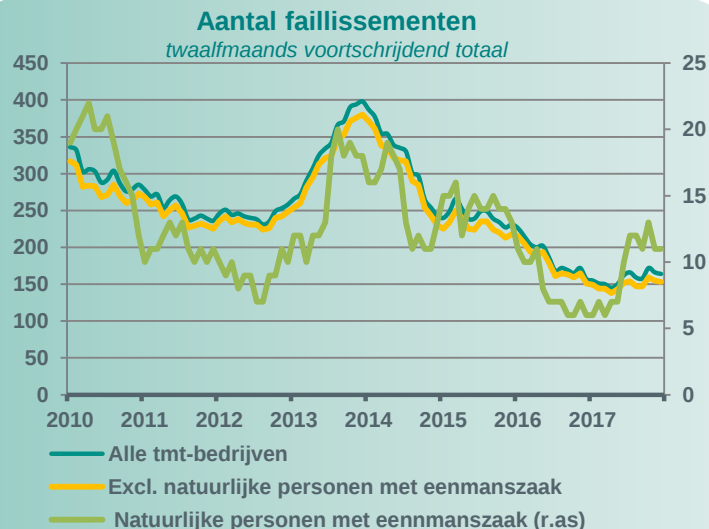

Faillissementsgraad nog bovengemiddeld

- Het aantal bedrijven in de sector is sinds 2007 met 45% gestegen naar ruim 40.770. Deze groei komt bijna geheel voor rekening van het aantal bedrijven met één werkzame persoon. Hierdoor is de faillissementsgraad in deze periode flink afgenomen, van 14,9 in 2012 naar 4,9 in 2017. Wanneer eenmanszaken buiten beschouwing worden gelaten, is de faillissementsgraad nog een stuk hoger, namelijk 9,3 in 2017.

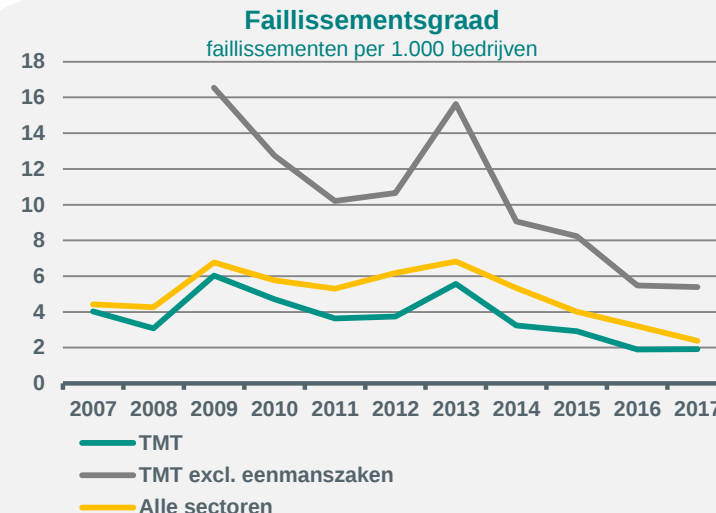
Verwachting ABN AMRO

- Voor 2018 verwacht ABN AMRO dat het aantal faillissementen nog licht zal dalen.
- De economische groei is stabiel, wat gunstig is voor de transportsector. Het gestegen positieve ondernemersvertrouwen past in dit beeld. In 2019 zal door Brexit meer onzekerheid ontstaan.

Komt dalende trend faillissementen tot een einde?

- Het aantal faillissementen in de TMT-sector is in 2017 met 7 toegenomen ten opzichte van 2016; een stijging van 4%. Aangezien het om zulke kleine aantallen gaat, kan op basis hiervan niet gesproken worden van een fundamenteel verschil.
- Als we kijken naar het twalfmaands voortschrijdend totaal zien we een stabilisatie van het aantal faillissementen rond 150. Daarmee lijkt een einde te komen aan de jarenlange daling. We zien hierbij opvallend genoeg wel een verdubbeling van faillissementen bij eenmanszaken. Ook hier betreft het slechts enkele gevallen extra ten opzichte van de vorige periode. Het is daarom nog maar de vraag of hier sprake is van een trendbreuk.

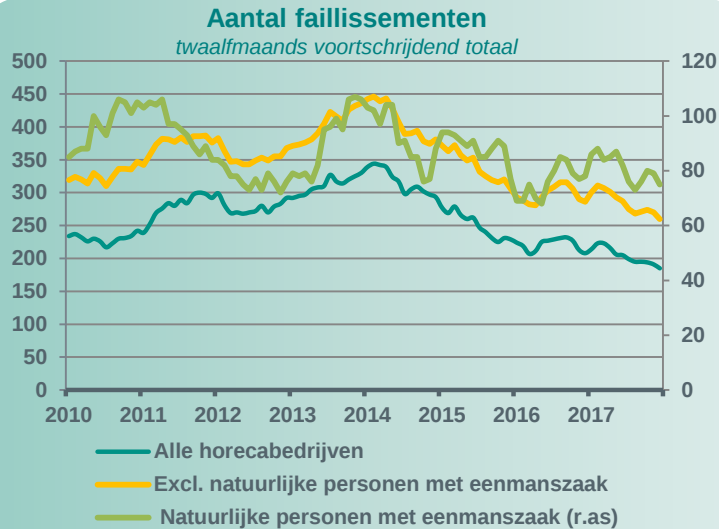

Faillissementsgraad laag

- Vooral door een stijging van het aantal eenmanszaken is het aantal bedrijven in de sector verdubbeld sinds 2007. Eenmanszaken (zzp'ers) gaan meestal niet failliet bij slecht presteren, maar heffen zich gewoonweg op. Dit heeft een drukkend effect op de faillissementsgraad, waardoor deze nu ruim beneden het niveau van voor de crisis ligt. Ook de grotere bedrijven zijn in de afgelopen jaren steeds minder vaak failliet gegaan. Gevolg is dat de TMT-sector als geheel een lagere faillissementsgraad heeft dan het gemiddelde van alle sectoren, al wordt het verschil wel kleiner.

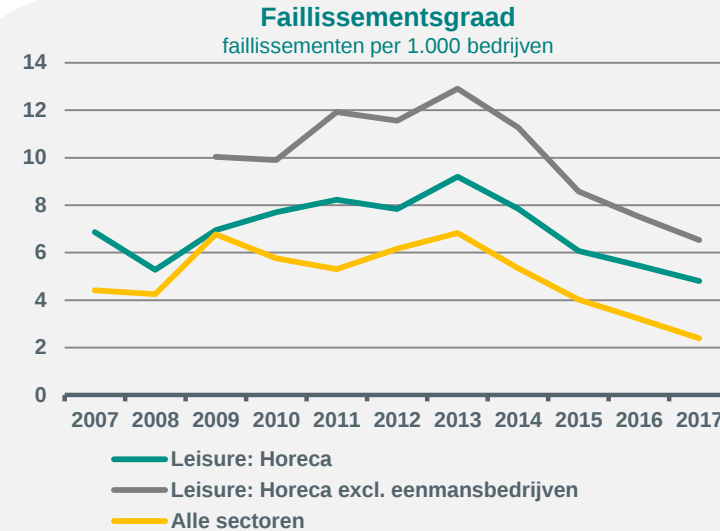
Verwachting ABN AMRO

- Voor 2018 verwacht ABN AMRO een stabilisatie van het aantal faillissementen in de TMT-sector rond het niveau dat al in de tweede helft van 2016 werd bereikt.

Faillissementen stabiel, minder opheffingen

- Het aantal faillissementen in de horeca daalde in 2017 met 9%. Daarbij zakte het aantal faillissementen van hotels en kantine- en cateringbedrijven zeer sterk. Bij restaurants was een minder sterke daling te zien. Bij cafés nam het aantal faillissementen toe. Mogelijk raakten gefaillieerde cafés klanten kwijt aan andere horecagelegenheden.
- De economische groei – met groot vertrouwen en groeiende consumptie – is een kolfje naar de hand van de horeca. Zo groeit de omzet van hotels en restaurants flink.
- Daarbij is de stijging van het toerisme ook gunstig. Zo steeg het aantal logies-overnachtingen door buitenlanders in de eerste drie kwartalen van 2017 met 11%. Een dergelijke flinke groei verkleint de kans op een faillissement.

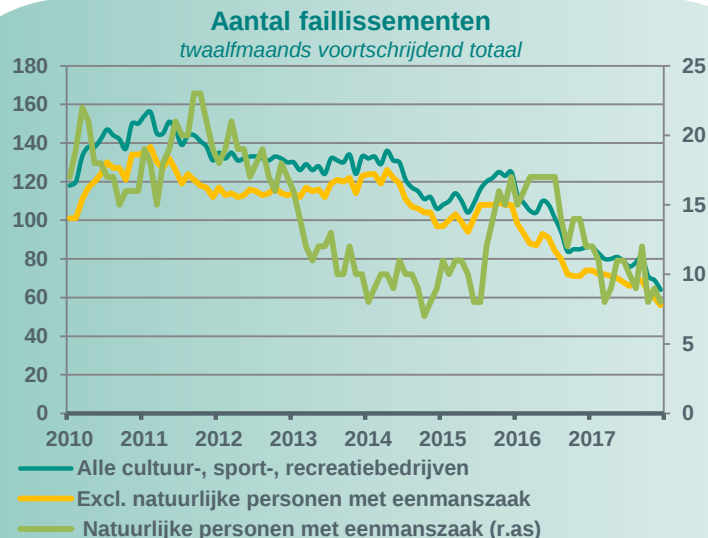

Faillissementsgraad blijft in dalende trend

- Terwijl het aantal faillissementen in de horeca daalde, nam het aantal bedrijven in de sector toe. De faillissementsgraad daalde in 2017 voor het vierde achtereenvolgende jaar. In 2013 gingen per 1000 horeca-ondernemingen 9,2 bedrijven failliet. Vorig jaar waren dit er 4,8. Daarmee ligt de faillissementsgraad in de horeca wel hoger dan het totaal in het bedrijfsleven. Niet iedereen profiteert dus van de economische groei.

Verwachting ABN AMRO

- Ook 2018 wordt een groei-jaar voor de horeca: wij gaan uit van een groei van de toegevoegde waarde met 3,7%. Omdat consumenten meer uitgeven in de horeca, verwachten we een daling van het aantal faillissementen tot 10%.

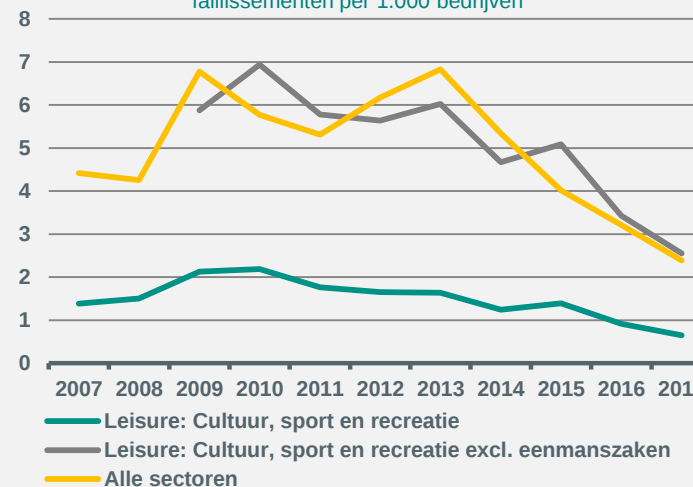

Zeer sterke daling van faillissementen sportbranche

- De sterke daling van het aantal faillissementen in de sector 'cultuur, sport en recreatie' in 2017 (van 26%) kwam nagenoeg geheel voort uit een bijna halvering van faillissementen in de sport. De deelname aan Nederlandse sportclubs lag door het hele jaar 2017 een stuk hoger dan in 2016, blijkt uit onderzoek van GfK. Naast de economische groei heeft de hogere sportdeelname mogelijk ook te maken met de trend naar gezondheid, die je in voedingsgerelateerde sectoren ziet.
- Vanaf 2013 daalde het aantal faillissementen in de categorie 'kunst' met 29%.
- Hieronder vallen bijvoorbeeld podiumkunsten en theaters. Bezoekcijfers zijn enigszins gedateerd, maar er bestaat zeker culturele interesse bij Nederlanders.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

Faillissementsgraad erg laag

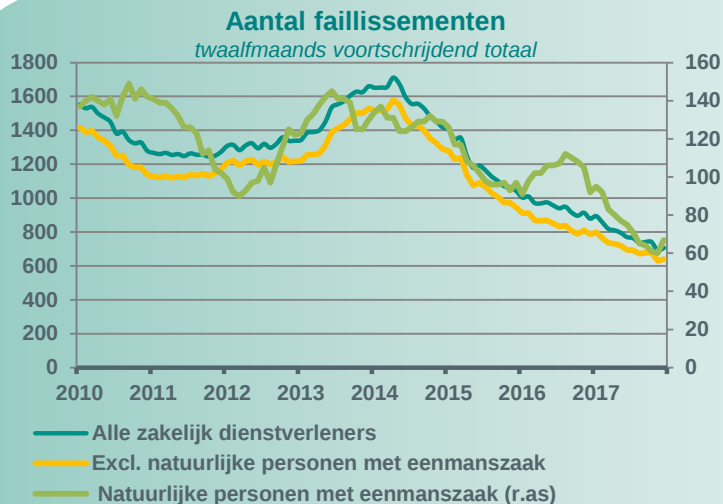
- De faillissementsgraad in de sector 'cultuur, sport en recreatie' ligt erg laag. Op de 1.000 bedrijven gaan slechts 0,6 bedrijven in de sector failliet. Dit is wel wat vertekend, omdat in 2017 slechts 1,3% van alle bedrijfsopheffingen in de sector een faillissement betrof. Per 1.000 bedrijven zijn er afgerond 49 bedrijven die opgeheven worden; wel een daling t.o.v. 2016.

Verwachting ABN AMRO

- Wij verwachten een stabilisatie van het aantal faillissementen in deze sector ten opzichte van 2017, toen er 64 waren. De economische wind waait gunstig, maar het is lastig om vanaf dit niveau een verdere daling te realiseren. Bovendien staan de financiën van bijvoorbeeld sportclubs er lang niet altijd florissant voor.

Update faillissementen – Zakelijke dienstverlening

Kasper Buiting
Senior Sectoreconoom Zakelijke Dienstverlening
kasper.buiting@nl.abnamro.com

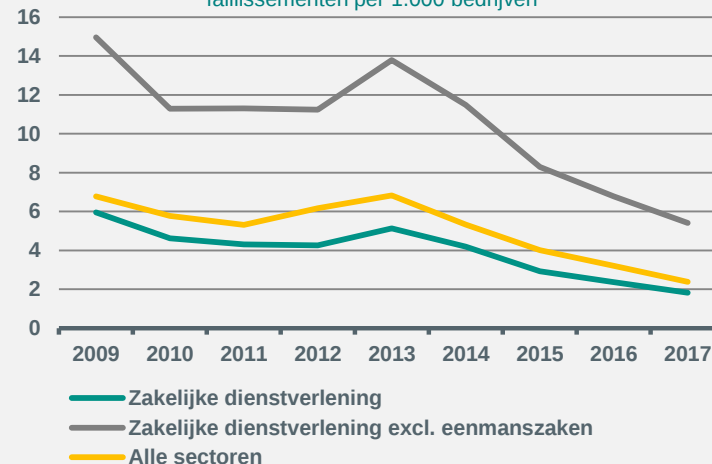

Dalende trend zet door

- De zakelijke dienstverlening heeft veel profijt van het goede economische klimaat in Nederland.
- De sterke ontwikkeling die de sector doormaakt, komt tot uiting in de combinatie van een explosieve stijging van het aantal bedrijven en een sterke daling van het aantal faillissementen.
- In 2017 is het aantal faillissementen met 20% gedaald ten opzichte van 2016.
- De dalende trend van het voortschrijdend twalfmaands totaal heeft zich in 2017 voortgezet. Sinds de -in vergelijking met andere sectoren- vrij late piek in het voorjaar van 2014 is dit aantal zelfs meer dan gehalveerd.

Faillissementsgraad

faillissementen per 1.000 bedrijven

Faillissementsgraad daalt

- De faillissementsgraad in de zakelijke dienstverlening vertoont dezelfde ontwikkeling als het gemiddelde van alle sectoren: een gestage daling.
- Wel heeft de zakelijke dienstverlening nog steeds een iets lagere faillissementsgraad dan het gemiddelde van alle sectoren.

Verwachting ABN AMRO

- Ook de komende jaren zal de omzet van de sector bovengemiddeld blijven groeien. Uit de Coen-enquête van het CBS blijkt dat bedrijven weinig groeibelemmingen ervaren. Dit zal tot uiting komen in de omzetontwikkeling en een positieve invloed hebben op het aantal faillissementen.
- Voor 2018 verwacht ABN AMRO daarom een lichte daling van het aantal faillissementen tot 5%.

A Appendix

Auteurs:

ABN AMRO Economisch Bureau

Nederland	Theo de Kort	<i>Sector Econoom</i>	theo.de.kort@nl.abnamro.com
------------------	--------------	-----------------------	-----------------------------

ABN AMRO Sector Advisory

Agrarisch	Nadia Menkveld	<i>Sector Econoom</i>	nadia.menkveld@nl.abnamro.com	Industrie	Casper Burgering	<i>Sector Econoom</i>	casper.burgering@nl.abnamro.com
Bouw	Madeline Buijs	<i>Sector Econoom</i>	madeline.buijs@nl.abnamro.com	Food	Nadia Menkveld	<i>Sector Econoom</i>	nadia.menkveld@nl.abnamro.com
Transport & Logistiek	Madeline Buijs	<i>Sector Econoom</i>	madeline.buijs@nl.abnamro.com	Retail	Sonny Duijn	<i>Sector Econoom</i>	sonny.duijn@nl.abnamro.com
TMT	Kasper Buiting	<i>Sector Econoom</i>	kasper.buiting@nl.abnamro.com	Leisure	Sonny Duijn	<i>Sector Econoom</i>	sonny.duijn@nl.abnamro.com
Zakelijke diensten	Kasper Buiting	<i>Sector Econoom</i>	kasper.buiting@nl.abnamro.com				

Voor meer kennis over economie en sectoren zie abnamro.insights.nl

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on the sector developments in the Netherlands. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2018

Teksten zijn afgesloten op 1 februari 2018